

รายงานการวิจัยเชิงสังเคราะห์

การสื่อสารโรคเอดส์

ใครคือประชากรที่เข้าไม่ถึงสื่อเอดส์

วิล วงศ์สืบชาติ
พัฒนาวดี ชูโด

เอกสารฉบับที่ ทบยเลข 243/39
เมษายน 2539

สถาบันประชากรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ISBN 974-634-605-9

ว
WD
308
265
2539
จ.1

รายงานการวิจัยเชิงสังเคราะห์

การสื่อสารโรคเอดส์

ใครคือประชากรที่เข้าไม่ถึงสื่อเอดส์

วิไล วงศ์สืบชาติ
พัฒนาวดี ชูโค

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เอกสารฉบับที่ ทบยเลข 243/39
เมษายน 2539

สถาบันประชากรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ISBN 974-634-605-9

คำนำ

“โครงการติดตามประชากรที่เข้าถึงสื่อความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์” เกิดจากคำริของ คณะอนุกรรมการบริหาร โครงการวิจัยเกี่ยวกับโรคเอดส์ ทบวงมหาวิทยาลัย ซึ่งมุ่งหวังจะให้มีการ ศึกษาว่านับตั้งแต่หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนได้ร่วมกันสื่อสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ผ่านสื่อต่างๆ ไปยังประชาชนทั่วไปตลอดระยะเวลากว่า 10 ปีที่ผ่านมา เพื่อให้ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ และมีพฤติกรรมที่เหมาะสมในการป้องกันการติดเชื้อไวรัสเอดส์ เพื่อที่ประชาชนทั่วไปและผู้ติดเชื้อ ไวรัสเอดส์ตลอดจนผู้ป่วยโรคเอดส์สามารถอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข สมดังคำขวัญที่ว่า “เคารพสิทธิ รับผิดชอบ มอบน้ำใจ สักคมไทยปลอดเอดส์” แล้วนั้น จะยังคงมีประชากรกลุ่มใดบ้างที่เข้าถึงสื่อ ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์และจะมีแนวทางในการแก้ไขอย่างไร การวิจัยเรื่อง “การสื่อสารโรคเอดส์: ใครคือประชากรที่เข้าถึงสื่อเอดส์” ในครั้งนี้เป็นการวิจัยภายใต้โครงการดังกล่าว โดยได้รับทุน สนับสนุนจากคณะอนุกรรมการบริหาร โครงการวิจัยเกี่ยวกับโรคเอดส์ ทบวงมหาวิทยาลัย

ผู้วิจัยขอขอบคุณบุคคลและหน่วยงานทุกฝ่ายที่มีส่วนช่วยให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วง ด้วยดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รองศาสตราจารย์ ดร.เกื้อ วงศ์บุญสิน ผู้อำนวยการสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รองศาสตราจารย์ ดร.ประนอม โอทกานนท์ คณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และรองศาสตราจารย์ ดร.พีชญพร ธีระสวัสดิ์ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่รับเป็นที่ปรึกษาโครงการติดตามประชากรที่เข้าไม่ถึงสื่อความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์นี้ ข้อเสนอแนะจากแต่ละท่านมีส่วนทำให้การวิจัยครั้งนี้มีคุณค่า เชิงวิชาการมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอถือโอกาสนี้ขอบคุณทบวงมหาวิทยาลัยที่ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยครั้งนี้ และขอขอบคุณสำนักนโยบายนโยบายและแผนอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย ที่อำนวยความสะดวกทุกด้าน และช่วยประสานงานอย่างใกล้ชิด

อนึ่ง โดยที่การวิจัยครั้งนี้สังเคราะห์เอกสารรายงานผลการวิจัยเกี่ยวกับโรคเอดส์ในประเทศไทย จึงหวังว่าข้อค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บุคคลและหน่วยงานที่ทำหน้าที่ด้านการรณรงค์เพื่อป้องกันและควบคุมโรคเอดส์ผ่านสื่อต่างๆ สามารถนำข้อค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานให้บรรลุผลยิ่งขึ้นต่อไป

วิไล วงศ์สืบชาติ
พัฒนาวดี ชูโต
มกราคม 2539

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญตาราง	ข
สารบัญภาพ	ฅ
บทคัดย่อ	ฉ
บทที่	
1 บทนำ	
ความเป็นมาของปัญหา	1
วัตถุประสงค์	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
กรอบแนวคิด	4
นิยามศัพท์	6
2 ระเบียบวิธีวิจัย	
วิธีการวิจัย	7
หน่วยวิเคราะห์	8
ขอบเขตของการวิจัย	8
ข้อจำกัดของการวิจัย	9
3 ผลการวิจัย	
การสังเคราะห์รายชื่อเอกสารรายงานผลการวิจัยเกี่ยวกับโรคเอดส์	10
การสังเคราะห์เนื้อหาของรายงานผลการวิจัยเชิงประเมิณผล	
การสื่อสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ในระดับประเทศ	21
ใครคือประชากรที่เข้าไม่ถึงสื่อเอดส์	24
4 บทสรุป	
สรุป	25
ข้อเสนอแนะ	26
บรรณานุกรม	30

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 จำนวนเอกสารรายงานผลการวิจัยเกี่ยวกับโรคเอดส์ จำแนกตามเนื้อหา และปีที่พิมพ์	11
2 จำนวนเอกสารรายงานผลการวิจัยที่ระบุกลุ่มผู้รับสารเป้าหมาย ไว้ในชื่อเรื่องของเอกสาร	16
3 จำนวนเอกสารรายงานผลการวิจัยที่ระบุจังหวัดเป้าหมาย ไว้ในชื่อเรื่องของเอกสาร	20
4 ประเด็นที่น่าสนใจจากรายงานผลการวิจัยเชิงประเมินผลการสื่อสาร เกี่ยวกับโรคเอดส์ในระดับประเทศ 3 เรื่อง	22

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

รูปที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	5

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อ

“การสื่อสารโรคเอดส์: ใครคือประชากรที่เข้าไม่ถึงสื่อเอดส์” เป็นการวิจัยเชิงสังเคราะห์ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาว่านับจากที่ได้มีการสื่อสารเกี่ยวกับโรคเอดส์มาเป็นระยะเวลากว่า 10 ปีแล้วนั้น จะยังคงมีประชากรกลุ่มใดบ้างที่เข้าไม่ถึงสื่อความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์

การสังเคราะห์รายชื่อเอกสารรายงานผลการวิจัยเกี่ยวกับโรคเอดส์ในประเทศไทย (เฉพาะเอกสารภาษาไทย) ที่ปรากฏในหนังสือ “บรรณานุกรมรายงานการวิจัยโรคเอดส์ในประเทศไทย” (2538) จำนวน 1,098 เรื่อง และการสังเคราะห์เนื้อหาของรายงานผลการวิจัยเชิงประเมินผลการสื่อสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ในระดับประเทศจำนวน 3 เรื่อง ทำให้สรุปได้ว่าไม่น่าจะมีประชากรกลุ่มใดที่เข้าไม่ถึงสื่อความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ อย่างไรก็ตาม การเข้าถึงสื่อความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ก็ไม่ได้เป็นหลักประกันว่าผู้รับสารเกี่ยวกับโรคเอดส์จะมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง หรือมีทัศนคติและมีพฤติกรรมที่เหมาะสมต่อโรคเอดส์ นอกจากนั้น ผู้วิจัยยังได้เสนอแนะแนวทางเพื่อการสื่อสารเกี่ยวกับโรคเอดส์และแนวทางเพื่อการวิจัยเกี่ยวกับโรคเอดส์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ในปี พ.ศ.2524 มีการพบผู้ป่วยที่มีความบกพร่องทางภูมิคุ้มกันโรคโดยไม่ทราบสาเหตุในรัฐแคลิฟอร์เนีย และรัฐนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา และได้ตั้งชื่อโรคดังกล่าวว่าโรคเอดส์ (AIDS ย่อมาจาก Acquired Immune Deficiency Syndrome) ต่อมาในปี พ.ศ.2526 คณะนักวิจัยจาก Pasteur Institute ประเทศฝรั่งเศสสามารถแยกเชื้อไวรัสจากต่อมน้ำเหลืองของผู้ป่วยโรคเอดส์ และได้ตั้งชื่อเชื้อไวรัสนี้ว่า Lymphadenopathy Associated Virus (LAV) ในปีถัดมา คณะนักวิจัยจาก National Institute of Health ประเทศสหรัฐอเมริกาสามารถแยกเชื้อไวรัสจากเม็ดเลือดขาวของผู้ป่วยโรคเอดส์ และได้ตั้งชื่อเชื้อไวรัสนี้ว่า Human T-cell Lymphotropic Virus Type III (HTLV-III) หลังจากนั้นมีการพิสูจน์ว่าเชื้อไวรัส LAV และเชื้อไวรัส HTLV-III เป็นเชื้อไวรัสตัวเดียวกัน International Committee on Taxonomy of Virus จึงได้ตั้งชื่อเชื้อไวรัสดังกล่าวเพื่อให้เรียกเป็นสากลว่า Human Immunodeficiency Virus (HIV) ที่ประชาชนทั่วไปรู้จักกันในปัจจุบันก็คือเชื้อไวรัสที่ทำให้เกิดโรคเอดส์

สำหรับประเทศไทยมีการพบผู้ป่วยโรคเอดส์รายแรกในปี พ.ศ.2527 ผู้ป่วยรายนี้เป็นชายที่ติดเชื้อไวรัสเอชไอวี (หรือเชื้อไวรัสเอดส์) จากประเทศสหรัฐอเมริกา อาจกล่าวได้ว่านอกจากชายไทยที่มีพฤติกรรมรักร่วมเพศบางคนที่เคยไปอาศัยอยู่ในต่างประเทศและนำเชื้อไวรัสเอดส์เข้ามาแพร่ในหมู่คนไทยแล้ว ชาวต่างประเทศที่เป็นโรคเอดส์ที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยก็เป็นผู้นำเชื้อไวรัสเอดส์มาแพร่ด้วย ภายในระยะเวลาไม่นานนักก็พบว่าเชื้อไวรัสเอดส์ได้แพร่ระบาดไปทั่วประเทศ สมบัติแทนประเสริฐสุข และสมศักดิ์ ภิญโญธรรมากร (2535) ซึ่งอาศัยข้อมูลจากการศึกษาการเฝ้าระวังและการสำรวจทางระบาดวิทยาทุกๆ ระบบได้แบ่งการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสเอดส์เป็น 5 ระยะ คือ

ระยะแรก ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 2520 เป็นระยะที่เชื้อไวรัสเอดส์เริ่มเข้ามาในประเทศไทย การแพร่ระบาดของโรคอยู่ในกลุ่มชายรักร่วมเพศ ระยะที่ 2 ในช่วงปลายปี พ.ศ.2530 ถึงปี พ.ศ.2531 เป็นระยะที่เชื้อไวรัสเอดส์แพร่ระบาดในกลุ่มผู้เสพยาเสพติดชนิดฉีดเข้าเส้น ระยะที่ 3 ในช่วงปี พ.ศ.2532 เป็นระยะที่เชื้อไวรัสเอดส์แพร่ระบาดในกลุ่มหญิงบริการทางเพศ และเชื่อว่าการติดเชื้อไวรัสเอดส์ในกลุ่มหญิงบริการทางเพศนี้เกิดจากการมีเพศสัมพันธ์แบบรักต่างเพศ ระยะที่ 4 ในช่วงปี พ.ศ.2533 เป็นระยะที่เชื้อไวรัสเอดส์แพร่ระบาดในกลุ่มชายนักเที่ยวควบคู่ไปกับกลุ่มหญิงบริการทางเพศ และระยะที่ 5 ในช่วงปี พ.ศ.2534 เป็นต้นมา เป็นระยะที่เชื้อไวรัสเอดส์แพร่ระบาดในกลุ่มหญิงทั่วไปและเด็กทารก

กองระบาดวิทยา สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข (2538ก) ซึ่งทำการเฝ้าระวังโรคเอดส์ได้สรุปรายงานผู้ป่วยโรคเอดส์และผู้ติดเชื้อไวรัสเอดส์ที่แสดงอาการ ที่เข้ารับการรักษาทั้งในสถานบริการภาครัฐและภาคเอกชนถึงวันที่ 30 พฤศจิกายน พ.ศ.2538 ว่ามีผู้ป่วยโรคเอดส์จำนวน 29,090 คน แยกเป็นชาย 24,687 คน และเป็นหญิง 4,403 คน หรือคิดเป็นอัตราส่วนเพศชายต่อเพศหญิงเท่ากับ 5.6 ต่อ 1 ในจำนวนนี้เสียชีวิตแล้ว 8,211 คน

สำหรับปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้ติดเชื้อไวรัสเอดส์มากเป็นอันดับหนึ่งคือการมีเพศสัมพันธ์ (ร้อยละ 78.67) (ในจำนวนนี้เป็นชายรักต่างเพศร้อยละ 66.23 และหญิงรักต่างเพศร้อยละ 10.95) รองลงไปคือ การเสพยาเสพติดชนิดฉีดเข้าเส้น (ร้อยละ 6.94) การติดเชื้อจากมารดา (ร้อยละ 6.16) และการรับเลือด (ร้อยละ 0.13) ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 8.11 ไม่ทราบปัจจัยเสี่ยง เมื่อพิจารณาผู้ป่วยโรคเอดส์ตามกลุ่มอายุและเพศ พบว่าผู้ป่วยโรคเอดส์ทั้งชายและหญิงอยู่ในกลุ่มอายุ 20-44 ปี อันเป็นวัยแรงงานสำคัญของประเทศมากที่สุด (ร้อยละ 83.83) โดยผู้ป่วยในกลุ่มอายุน้อยจะเป็นหญิงมากกว่าชาย เมื่อพิจารณาตามอาชีพ พบว่าผู้ป่วยโรคเอดส์มีอาชีพรับจ้างทั่วไปมากเป็นอันดับหนึ่ง (ร้อยละ 38.18) รองลงไปมีอาชีพเกษตรกร (ร้อยละ 23.60) ค้าขาย (ร้อยละ 4.30) กรรมกร (ร้อยละ 3.44) และข้าราชการพลเรือน (ร้อยละ 2.94) และเมื่อพิจารณาตามจังหวัดพบว่าจังหวัดเชียงใหม่มีผู้ป่วยโรคเอดส์มากที่สุด (ร้อยละ 16.83) ตามมาด้วยจังหวัดเชียงราย (ร้อยละ 12.27) กรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 8.26) ลำปาง (ร้อยละ 5.56) และพะเยา (ร้อยละ 5.53)

กองวางแผนทรัพยากรมนุษย์ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2538) ได้รายงานผลการคาดประมาณจำนวนประชากรผู้ติดเชื้อไวรัสเอดส์และผู้ป่วยโรคเอดส์ในประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ.2530 ถึงปี พ.ศ.2548 ไว้ว่า การดำเนินงานป้องกันและควบคุม

โรคเอดส์แห่งชาติในระยะเวลากว่า 10 ปีที่ผ่านมาได้บรรลุผลสำเร็จที่สำคัญ 3 ประการ คือ การลดจำนวนประชากรชายที่มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ การเพิ่มอัตราการใช้ถุงยางอนามัย และการลดอัตราการติดเชื้อเอดส์ หากการดำเนินงานรณรงค์เพื่อป้องกันและควบคุมโรคเอดส์เป็นเช่นในปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงทั้ง 3 ประการดังกล่าวจะเป็นผลให้มีผู้ติดเชื้อไวรัสเอดส์ในช่วงระหว่างปี พ.ศ.2530 ถึงปี พ.ศ.2548 เป็นจำนวน 1.8 ล้านคน และมีผู้เสียชีวิตด้วยโรคเอดส์ 0.8 ล้านคน นั่นคือ มีผู้ติดเชื้อไวรัสเอดส์เฉลี่ยปีละประมาณ 101,500 คน และมีผู้เสียชีวิตเฉลี่ยปีละประมาณ 46,200 คน โดยจำนวนผู้ติดเชื้อไวรัสเอดส์รายใหม่ในแต่ละปีจะเริ่มลดลงตั้งแต่ปี พ.ศ.2534 เป็นต้นไป รายงานดังกล่าวยังกล่าวด้วยว่าผู้เสียชีวิตด้วยโรคเอดส์จะอยู่ในวัยแรงงานมากที่สุด และสัดส่วนของผู้ติดเชื้อไวรัสเอดส์ที่เป็นหญิงจะเพิ่มมากขึ้น ซึ่งบ่งชี้ว่าโรคเอดส์เริ่มคืบคลานเข้าสู่ครอบครัวและจะส่งผลให้สังคมไทยมีปัญหาดึกดำพำเพิ่มมากขึ้น

แม้โรคเอดส์จะเป็นโรคที่คุกคามชีวิตมนุษยชาติ แต่การแพทย์ในปัจจุบันก็ยังไม่สามารถบำบัดรักษาให้หายขาดจากโรคเอดส์ได้ ดังนั้นกลยุทธ์ที่สำคัญประการหนึ่งในการป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ในขณะนี้ก็คือ การรณรงค์เพื่อสื่อสารประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีความรู้และความเข้าใจโรคเอดส์อย่างถูกต้อง ตระหนักว่าโรคเอดส์เป็นปัญหาใกล้ตัวของทุกคน และเสริมสร้างค่านิยมและแรงจูงใจให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่เสี่ยงต่อการติดเชื้อไวรัสเอดส์ ตลอดจนให้มีทัศนคติที่เหมาะสมต่อผู้ติดเชื้อไวรัสเอดส์และผู้ป่วยโรคเอดส์ สมดังคำขวัญเอดส์โลกประจำปี พ.ศ. 2538 ที่ว่า “เคารพสิทธิ รับผิดชอบ มอบน้ำใจ สังคมไทยปลอดเอดส์” คือให้ประชาชนทั่วไปและผู้ติดเชื้อไวรัสเอดส์หรือแม้แต่ผู้ป่วยโรคเอดส์เคารพสิทธิของกันและกัน และสามารถอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข

ความตระหนักในกลยุทธ์ที่ว่านี้ทำให้หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนร่วมกันดำเนินกิจกรรมด้านการสื่อสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ไปยังกลุ่มเป้าหมาย อันได้แก่ ประชาชนทั่วไป ประชาชนในเขตเมือง ประชาชนในเขตชนบท ประชาชนในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนที่มีปัญหาการแพร่ระบาดของโรคเอดส์อย่างรุนแรง และกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นต้น โดยปรับเนื้อหาสาระและการใช้สื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่ม การดำเนินกิจกรรมด้านการสื่อสารเกี่ยวกับโรคเอดส์เหล่านี้ได้เริ่มขึ้นนับตั้งแต่พบผู้ป่วยโรคเอดส์รายแรกในประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ.2527 สืบเนื่องเรื่อยมาภายใต้แผนงานและโครงการทั้งในระดับต้นและระยะยาวมากมาย ทั้งในหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในระดับประเทศและระดับท้องถิ่น จนถึงบัดนี้นับเป็นระยะเวลายาวนานกว่า 10 ปีแล้ว จึงน่าจะกล่าวอ้างได้ว่าไม่น่าจะมีประชากรกลุ่มใดที่ไม่เคยได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์

อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การกล่าวอ้างดังกล่าวมีความเที่ยงตรงและน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น คณะอนุกรรมการบริหาร โครงการวิจัยเกี่ยวกับโรคเอดส์ โดยมีปลัดทบวงมหาวิทยาลัยเป็นประธาน จึงดำริให้มีโครงการติดตามประชากรที่เข้าไม่ถึงสื่อความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ขึ้นเพื่อดำเนินการวิจัยหาคำตอบอย่างเป็นระบบ

วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ของการวิจัยเรื่อง “การสื่อสารโรคเอดส์: ใครคือประชากรที่เข้าไม่ถึงสื่อเอดส์” คือ การค้นหาว่ามีประชากรกลุ่มใดบ้างที่เข้าไม่ถึงสื่อความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ โดยผู้วิจัยจะเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาการเข้าไม่ถึงสื่อความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ของประชากรกลุ่มดังกล่าวและแนวทางในเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย

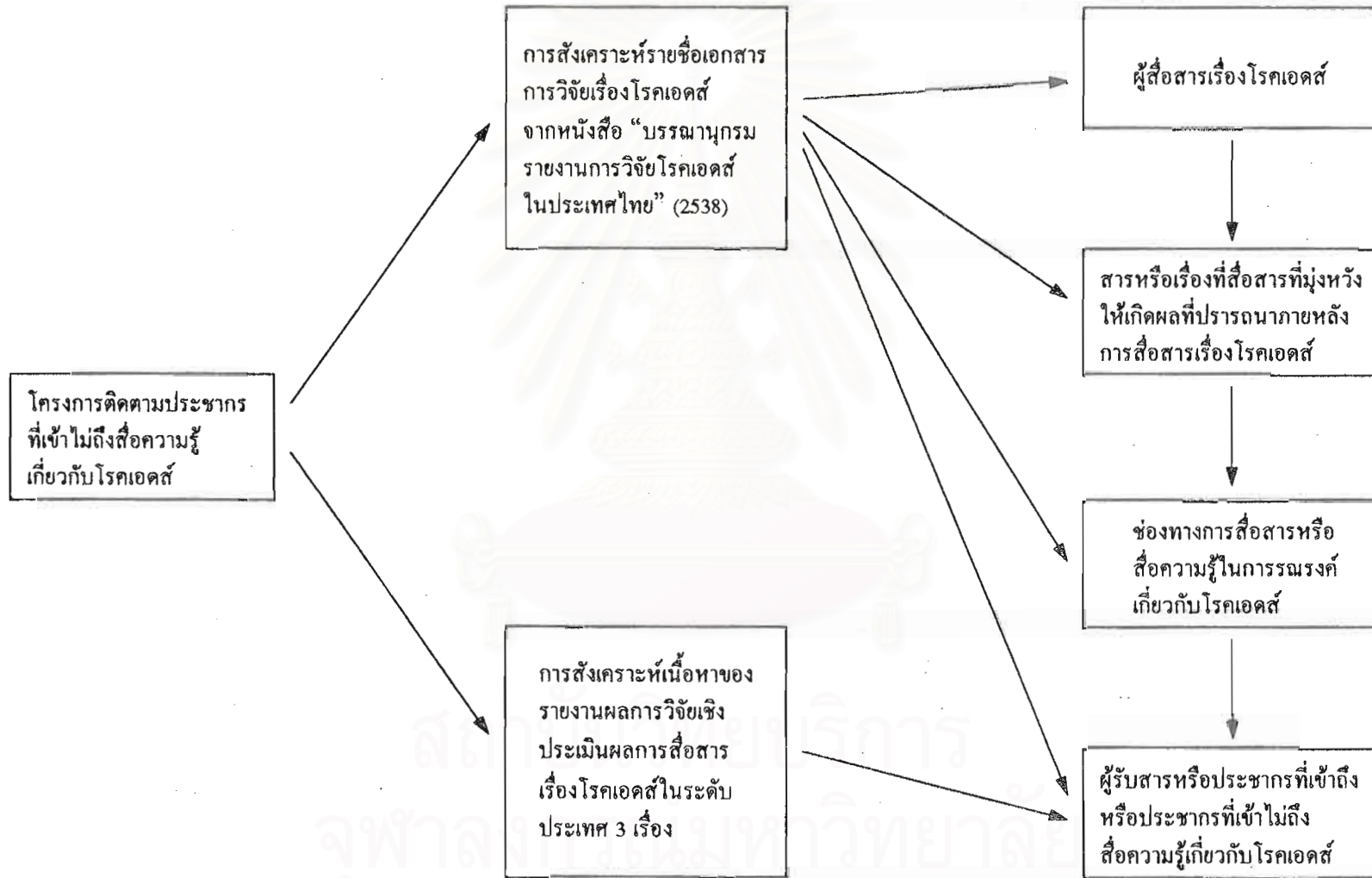
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ คือ ได้ทราบถึงกระบวนการสื่อสารเกี่ยวกับโรคเอดส์และความก้าวหน้าของการวิจัยเกี่ยวกับโรคเอดส์ หากพบว่ามีประชากรที่เข้าไม่ถึงสื่อความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ก็จะได้ทราบว่า เป็นประชากรกลุ่มใด ข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์ในการเสนอแนะแนวทางที่จะเข้าถึงประชากรกลุ่มดังกล่าว และเอาชนะการเลือกรับสารของประชากรกลุ่มดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงงานด้านการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับโรคเอดส์และการมีทัศนคติและพฤติกรรมที่เหมาะสมต่อโรคเอดส์ เพื่อการอยู่ร่วมกันระหว่างประชาชนทั่วไปกับผู้ติดเชื้อไวรัสเอดส์และผู้ป่วยโรคเอดส์อย่างเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน และเพื่อประโยชน์สูงสุดในการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์

กรอบแนวคิด

จากการทบทวนเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่อง “การสื่อสารโรคเอดส์: ใครคือประชากรที่เข้าไม่ถึงสื่อเอดส์” ดังแสดงในรูปที่ 1

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์

สื่อเอคส์ หมายถึง ช่องทางที่ผู้ส่งสารส่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอคส์ไปยังผู้รับสาร สื่อเอคส์อาจจะเป็นสื่อบุคคล (เช่น แพทย์ ผู้ใหญ่บ้าน) สื่อมวลชน (เช่น วิทยุ โทรทัศน์) และ/หรือ สื่อเฉพาะกิจ (เช่น โปสเตอร์ แผ่นพับ)

ประชากรที่เข้าไม่ถึงสื่อเอคส์ หมายถึง ประชากรกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง (มิใช่ปัจเจกบุคคล) ที่เข้าข่ายลักษณะต่อไปนี้

- ประชากรที่อยู่ในเขตพื้นที่ที่สื่อเข้าไม่ถึง ทำให้ประชากรกลุ่มนั้นๆ เข้าไม่ถึงสื่อความรู้เกี่ยวกับโรคเอคส์ ดังนั้น จึงไม่เคยได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอคส์และไม่มีความรู้เกี่ยวกับโรคเอคส์
- ประชากรที่อยู่ในเขตพื้นที่ที่สื่อเข้าถึง แต่ประชากรกลุ่มนั้นๆ ไม่ได้เปิดรับสารเกี่ยวกับโรคเอคส์ ดังนั้น จึงไม่เคยได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอคส์และไม่มีความรู้เกี่ยวกับโรคเอคส์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ระเบียบวิธีวิจัย

วิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การสื่อสารโรคเอดส์: ใครคือประชากรที่เข้าไม่ถึงสื่อเอดส์” ครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสังเคราะห์หรือการวิจัยภายหลัง (meta-research) อันเป็นการวิจัยที่นำผลการวิจัยเบื้องต้น (primary research) จำนวนหนึ่งมาสังเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่มีลักษณะทั่วไปมากกว่าการวิจัยเบื้องต้นแต่ละเรื่อง การวิจัยเชิงสังเคราะห์อาจเป็นการสังเคราะห์ในเชิงปริมาณโดยใช้กลวิธีทางสถิติ หรืออาจเป็นการสังเคราะห์ในเชิงคุณภาพซึ่งเป็นการสังเคราะห์เนื้อหาของรายงานผลการวิจัยเบื้องต้น

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยทั้ง 2 วิธี คือ ทั้งการสังเคราะห์ในเชิงปริมาณและการสังเคราะห์ในเชิงคุณภาพ มีรายละเอียดดังนี้

1) การสังเคราะห์รายชื่อเอกสารรายงานผลการวิจัยเกี่ยวกับโรคเอดส์ในประเทศไทย (เฉพาะเอกสารภาษาไทย) ที่ปรากฏในหนังสือ “บรรณานุกรมรายงานการวิจัยโรคเอดส์ในประเทศไทย” (2538) ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการสังเคราะห์ในตารางการแจกแจงความถี่และในเชิงพรรณนา

2) การสังเคราะห์เนื้อหาของรายงานผลการวิจัยเชิงประเมินผลการสื่อสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ในระดับประเทศ จำนวน 3 เรื่อง คือ

- (1) การประเมินเพื่อทบทวนผลการดำเนินงานสุขศึกษาและประชาสัมพันธ์การป้องกันโรคเอดส์ โดย กองสุขศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข (2533)
- (2) ความรู้ การรับข้อมูลข่าวสาร และพฤติกรรมเกี่ยวกับโรคเอดส์: โครงการสำรวจประสิทธิผลของการสื่อสารเรื่องโรคเอดส์ต่อพฤติกรรมและค่านิยม พ.ศ.2536 โดย วรชัย ทองไทย และอรพินทร์ พิทักษ์มหาเกตุ (2537)

- (3) สื่อเอกสาร: การศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อพัฒนาสื่อในอนาคต โดย วาทีณี บุญชะลิกมี สมศักดิ์ มัคลาจารย์ และอารี อุเด็น (2538)

การเลือกรายงานผลการวิจัย 3 เรื่องดังกล่าวมาสังเคราะห์ในครั้งนี้เป็นการเลือกแบบเจาะจง โดยผู้วิจัยพิจารณาว่ารายงาน 2 เรื่องแรกเป็นการประเมินผล (ในเชิงปริมาณ) ของการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ในระดับประเทศ ส่วนรายงานเรื่องที่ 3 แม้จะเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับสื่อความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ แต่ก็เป็นการศึกษาวิจัยในระดับประเทศเช่นเดียวกัน ผลจากการสังเคราะห์รายงานผลการวิจัยทั้ง 3 เรื่องนี้จึงน่าจะทำให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับการสื่อสารเกี่ยวกับโรคเอดส์และสื่อความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการสังเคราะห์รายงานผลการวิจัยทั้ง 3 เรื่องนี้ในตารางถ้อยคำ (word-table)

ผลการวิจัยที่ได้จากวิธีการวิจัยทั้ง 2 วิธีที่ได้กล่าวมานี้จะนำไปสู่ข้อสรุปที่ว่า มีประชากรกลุ่มใดบ้างที่เข้าไม่ถึงสื่อความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์

หน่วยวิเคราะห์

หน่วยวิเคราะห์ของการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

- 1) หน่วยวิเคราะห์ของการสังเคราะห์ในเชิงปริมาณ คือ เอกสารที่รายงานผลการวิจัยเกี่ยวกับโรคเอดส์ในประเทศไทย
- 2) หน่วยวิเคราะห์ของการสังเคราะห์ในเชิงคุณภาพ คือ ข้อค้นพบของการวิจัยเชิงประเมินผลการสื่อสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ในระดับประเทศ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้สังเคราะห์รายชื่อเอกสารรายงานผลการวิจัยเกี่ยวกับโรคเอดส์ในประเทศไทย (เฉพาะเอกสารภาษาไทย) ที่ปรากฏในหนังสือ “บรรณานุกรมรายงานการวิจัยโรคเอดส์ในประเทศไทย” (2538) จำนวน 1,098 เรื่อง และสังเคราะห์เนื้อหาของรายงานผลการวิจัยเชิงประเมินผลการสื่อสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ในระดับประเทศ จำนวน 3 เรื่อง

ข้อจำกัดของการวิจัย

โดยที่การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตดังกล่าวข้างต้นจึงเป็นไปได้ที่การวิจัยครั้งนี้จะไม่ครอบคลุมเอกสารรายงานผลการวิจัยเกี่ยวกับโรคเอดส์ในประเทศไทยทั้งหมด เพราะอาจมีรายงานผลการวิจัยบางเรื่องที่หนังสือดังกล่าวมิได้รวบรวมไว้ การอ้างอิงผลการวิจัยในส่วนนี้จึงควรระมัดระวังถึงข้อจำกัดนี้ด้วย นอกจากนี้ แม้ว่าการวิจัยครั้งนี้จะเป็นการวิจัยเชิงสังเคราะห์ที่ใช้รายงานผลการวิจัยเกี่ยวกับโรคเอดส์ที่มีผู้วิจัยไว้แล้วเป็นข้อมูลเบื้องต้น ก็มีได้หมายความว่าการทำงานวิจัยเกี่ยวกับโรคเอดส์ถึงจุดอิ่มตัวแล้ว แต่อาจจะยังต้องการการวิจัยเบื้องต้นในแง่มุมอื่นอีก ดังจะเห็นได้จากข้อเสนอแนะที่จะได้อภิปรายต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผลการวิจัย

การสังเคราะห์รายชื่อเอกสารรายงานผลการวิจัยเกี่ยวกับโรคเอดส์

การสังเคราะห์รายชื่อเอกสารรายงานผลการวิจัยเกี่ยวกับโรคเอดส์ในประเทศไทย (เฉพาะเอกสารภาษาไทย) ที่ปรากฏในหนังสือ “บรรณานุกรมรายงานการวิจัยโรคเอดส์ในประเทศไทย” (2538) มีข้อสรุป 2 ประเด็น คือ 1) จำนวนเอกสารรายงานผลการวิจัยเกี่ยวกับโรคเอดส์ และ 2) กระบวนการสื่อสารเกี่ยวกับโรคเอดส์

1) จำนวนเอกสารรายงานผลการวิจัยเกี่ยวกับโรคเอดส์

การรวบรวมรายชื่อเอกสารรายงานผลการวิจัยที่ปรากฏในหนังสือ “บรรณานุกรมรายงานการวิจัยโรคเอดส์ในประเทศไทย” (2538) มีการดำเนินการดังนี้

- การประมวลจากเอกสารที่ปรากฏในห้องสมุดหรือศูนย์เอกสารของสถาบันการศึกษา และหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน
- การค้นคว้าจากแหล่งอ้างอิงที่รวบรวมได้ เช่น รายงานการประชุมในประเทศและในต่างประเทศ
- การรวบรวมจากแหล่งที่ให้ทุนวิจัยในประเทศ
- การขอจากนักวิจัยโดยตรง

ผลการสังเคราะห์รายชื่อเอกสารรายงานผลการวิจัยเกี่ยวกับโรคเอดส์ (เฉพาะเอกสารภาษาไทย) ที่ปรากฏในหนังสือบรรณานุกรมดังกล่าว (ดังแสดงในตารางที่ 1) พบว่านับตั้งแต่ปี พ.ศ.2527 อันเป็นปีที่พบผู้ป่วยโรคเอดส์รายแรกในประเทศไทยเป็นต้นมาจนถึงประมาณกลางปี พ.ศ.2538 มี

ตารางที่ 1 จำนวนเอกสารรายงานผลการวิจัยเกี่ยวกับโรคเอดส์ จำแนกตามเนื้อหาและปีที่พิมพ์

ปีที่พิมพ์	การแพทย์	ระบาดวิทยา	สังคมศาสตร์	ไม่ระบุ	รวม
2527	3	-	-	-	3
2528	-	-	2	-	2
2529	4	1	3	-	8
2530	20	4	15	-	39
2531	31	10	29	-	70
2532	41	26	63	-	130
2533	33	26	69	-	128
2534	43	39	131	-	213
2535	64	29	90	-	183
2536	31	14	43	-	88
2537	40	23	60	-	123
2538	6	10	18	2	36
ไม่ระบุ	69	50	149	-	268
รวม	385	232	672	2	1,291

หมายเหตุ: แฉงนับจากรายชื่อเอกสารรายงานผลการวิจัยที่ปรากฏในหนังสือ "บรรณานุกรมรายงานการวิจัยโรคเอดส์ในประเทศไทย" (2538) การแฉงนับเอกสารเหล่านี้ อาจมีการนับซ้ำในกรณีที่เป็นข้อมูลจากโครงการวิจัยเดียวกัน แต่ผู้วิจัยนำเสนอรายงานผลการวิจัยในเอกสารที่มีรูปแบบต่างกัน และเอกสารเหล่านี้ต่างก็ปรากฏอยู่ในหนังสือบรรณานุกรมดังกล่าว อนึ่ง เอกสารที่มีเนื้อหาเข้าข่ายมากกว่า 1 กลุ่มมีดังนี้

-- เข้าข่ายทั้งกลุ่มการแพทย์และกลุ่มระบาดวิทยา	20 เรื่อง
-- เข้าข่ายทั้งกลุ่มการแพทย์และกลุ่มสังคมศาสตร์	75 เรื่อง
-- เข้าข่ายทั้งกลุ่มระบาดวิทยาและกลุ่มสังคมศาสตร์	56 เรื่อง
-- เข้าข่ายทั้งกลุ่มการแพทย์ กลุ่มระบาดวิทยา และกลุ่มสังคมศาสตร์	21 เรื่อง
ดังนั้น หากตัดเอกสารที่มีเนื้อหาเข้าข่ายมากกว่า 1 กลุ่มจะมีเอกสารทั้งสิ้น	1,098 เรื่อง

(1,291-20-75-56-21-21 = 1,098)

เอกสารรายงานผลการวิจัยเกี่ยวกับโรคเอดส์ในประเทศไทยจำนวน 1,098 เรื่อง¹ เมื่อจำแนกเอกสารเหล่านี้ตามเนื้อหาของการวิจัยออกเป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มการแพทย์ กลุ่มระบาดวิทยา และกลุ่มสังคมศาสตร์ พบว่าเป็นเอกสารที่มีเนื้อหาในกลุ่มสังคมศาสตร์มากที่สุด (672 เรื่อง) รองลงมาเป็นเอกสารที่มีเนื้อหาในกลุ่มการแพทย์ (385 เรื่อง) และกลุ่มระบาดวิทยา (232 เรื่อง) ในจำนวนนี้มีเอกสารที่มีเนื้อหาเข้าข่ายมากกว่า 1 กลุ่มอยู่จำนวนหนึ่ง กล่าวคือ มีเนื้อหาเข้าข่ายกลุ่มการแพทย์และกลุ่มระบาดวิทยา (20 เรื่อง) หรือมีเนื้อหาเข้าข่ายกลุ่มการแพทย์และกลุ่มสังคมศาสตร์ (75 เรื่อง) หรือมีเนื้อหาเข้าข่ายกลุ่มระบาดวิทยาและกลุ่มสังคมศาสตร์ (56 เรื่อง) หรือมีเนื้อหาเข้าข่ายทั้งกลุ่มการแพทย์ กลุ่มระบาดวิทยา และกลุ่มสังคมศาสตร์ (21 เรื่อง) เมื่อพิจารณาตามปีที่พิมพ์เอกสารพบว่าเป็นเอกสารที่ไม่ระบุปีที่พิมพ์มากที่สุด (268 เรื่อง) รองลงมาเป็นเอกสารที่พิมพ์ในปี พ.ศ.2534 (213 เรื่อง) ปี พ.ศ.2535 (183 เรื่อง) และปี พ.ศ.2532 (130 เรื่อง)

2) กระบวนการสื่อสารเกี่ยวกับโรคเอดส์

ในส่วนนี้จะเลือกพิจารณาสังเคราะห์เฉพาะเอกสารรายงานผลการวิจัยเกี่ยวกับโรคเอดส์ในกลุ่มสังคมศาสตร์ จำนวน 672 เรื่อง เนื่องจากผู้วิจัยเห็นว่าเนื้อหาของการวิจัยในกลุ่มนี้เกี่ยวข้องกับโดยตรงกับหัวข้อการวิจัยเรื่อง “การสื่อสารโรคเอดส์: ใครคือประชากรที่เข้าไม่ถึงสื่อเอดส์” อนึ่ง โดยที่การทำวิจัยเกี่ยวกับโรคเอดส์กับประชากรกลุ่มต่างๆ จัดเป็นหนทางหนึ่งของการสื่อสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ไปยังประชาชน การสังเคราะห์รายชื่อเอกสารรายงานผลการวิจัยเกี่ยวกับโรคเอดส์จึงช่วยให้ทราบถึงกระบวนการสื่อสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ กล่าวคือ ทราบว่าใครหรือผู้สื่อสารใดต้องการสื่อสารข้อมูลข่าวสารใดเกี่ยวกับโรคเอดส์ โดยผ่านช่องทางการสื่อสารใด ไปถึงใครหรือผู้รับสารใด ดังรายละเอียดต่อไปนี้

สถาบันวิทยบริการ

¹ จากการศึกษารายชื่อเอกสารรายงานผลการวิจัยที่ปรากฏในหนังสือบรรณานุกรมเล่มนี้ และจากการทดลองเลือกเอกสารรายงานผลการวิจัยบางเรื่องมาทบทวน ผู้วิจัยมีข้อสังเกตดังนี้ 1) เอกสารบางเรื่องน่าจะมีเนื้อหาซ้ำกัน เช่น เป็นข้อมูลจากโครงการวิจัยเดียวกัน แต่นำเสนอในรูปแบบที่แตกต่างกัน เช่น เป็นรายงานผลการวิจัย เป็นบทความในวารสาร และเป็นบทความที่นำเสนอในการสัมมนา เป็นต้น 2) เอกสารบางเรื่องไม่ใช่เอกสารที่รายงานผลการวิจัยที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรโดยตรง แต่เป็นเอกสารที่รายงานผลทบทวนเอกสารหรือเป็นเอกสารที่กล่าวหาพิงถึงผลการวิจัยเกี่ยวกับโรคเอดส์ อย่างไรก็ตาม ผู้ร่วมจัดทำหนังสือบรรณานุกรมเล่มนี้ผู้หนึ่งยืนยันว่าคณะผู้จัดทำได้พยายามคัดรายชื่อเอกสารที่ไม่ใช่รายงานผลการวิจัยเกี่ยวกับโรคเอดส์ออกไปจนหมดสิ้นแล้ว ในกรณีนี้ผู้วิจัยเห็นว่า หากยังมีเอกสารตามข้อสังเกตข้างต้นปรากฏอยู่ก็อาจถือว่าเป็นความคลื่อนคลาดในการเก็บรวบรวมข้อมูล

(1) ผู้สื่อสาร

ผู้สื่อสารในที่นี้หมายถึงผู้วิจัย ทั้งนี้เนื่องจากในการวิจัยเกี่ยวกับโรคเอดส์นั้นอาจพิจารณาได้ว่าตัวผู้วิจัยนั่นเองเป็นผู้สื่อสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ (โดยผ่านการวิจัย) ไปยังผู้รับสารเป้าหมาย ซึ่งก็คือผู้ที่เป็นตัวอย่างของการวิจัยครั้งนั้นๆ อย่างไรก็ตาม ในการวิจัยเพื่อประเมินผลการสื่อสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ไปยังประชากรกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งนั้น อาจกล่าวได้ว่าประชากรกลุ่มนั้นๆ เคยได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์มาก่อนแล้ว ในกรณีเช่นนี้ตัวผู้วิจัยจึงไม่ใช่ผู้สื่อสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ ดังนั้น การสังเคราะห์ในส่วนนี้จึงไม่แก่นับจำนวนผู้สื่อสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ เพราะข้อมูลอาจเคลื่อนคลาดได้มาก ผลการสังเคราะห์รายชื่อเอกสารรายงานผลการวิจัยที่เป็นตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้พบว่า “ผู้สื่อสาร” เกี่ยวกับโรคเอดส์ประกอบด้วยบุคคล คณะบุคคล และหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด ผู้สื่อสารแต่ละประเภทมีดังนี้

- ผู้สื่อสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ที่เป็นบุคคล เช่น แพทย์และข้าราชการในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข นักวิชาการจากสถาบันการศึกษา อาสาสมัครจากองค์กรพัฒนาเอกชน และนิสิตนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาที่ต้องเขียนวิทยานิพนธ์ เป็นต้น
- ผู้สื่อสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ที่เป็นคณะบุคคล เช่น กลุ่มแพทย์และข้าราชการในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข กลุ่มนักวิชาการจากสถาบันการศึกษา และกลุ่มอาสาสมัครจากองค์กรพัฒนาเอกชน เป็นต้น
- ผู้สื่อสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ที่เป็นหน่วยงาน เช่น หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข สถาบันการศึกษา และองค์กรพัฒนาเอกชน เป็นต้น

(2) สาร

สารหรือเรื่องที่สื่อสาร หมายถึง ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ที่ผู้สื่อสารต้องการเผยแพร่ไปยังผู้รับสาร ข้อมูลข่าวสารเหล่านี้อาจเป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ การเสริมสร้างทัศนคติที่เหมาะสมต่อโรคเอดส์ และการสร้างแรงจูงใจให้ผู้รับสารปฏิบัติตนหรือมีพฤติกรรมที่เหมาะสมกับสถานการณ์โรคเอดส์ในปัจจุบัน เช่น การคัดแปรและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไม่ให้เสี่ยงต่อการติดเชื้อไวรัสเอดส์ ผลการสังเคราะห์รายชื่อเอกสารรายงานผลการวิจัยที่เป็นตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้พบว่ามีเอกสารที่ระบุ “สาร” เกี่ยวกับความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับโรคเอดส์ หรือ “สาร” เกี่ยวกับพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อไวรัสเอดส์ไว้ในชื่อเรื่องจำนวน 209 เรื่องจากเอกสารรายงานผลการ

วิจัยทั้งสิ้น 672 เรื่อง จึงอาจกล่าวได้ว่ามีการสื่อสารเพื่อให้ผู้รับสารมีความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติ ที่ถูกต้องและเหมาะสมกับโรคเอดส์มากพอสมควร ดังตัวอย่าง “สาร” ที่ปรากฏในชื่อเรื่องของเอกสาร รายงานผลการวิจัยต่อไปนี้

- การเปรียบเทียบการรับรู้ ทักษะ และพฤติกรรมเสี่ยงต่อโรคเอดส์ของแรงงานในเขต นิคมอุตสาหกรรมบางชั้น และเขตนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ (ศิริรัตน์ มิลินทานุช, 2537)
- การเปิดรับข่าวสารกับความรู้และการป้องกันโรคเอดส์ในหญิงอาชีพพิเศษและชายรัก ร่วมเพศในเขตกรุงเทพมหานคร (กาญจน์ หวังถิรอำนาจ, 2531)
- การรับรู้ความเสี่ยงต่อโรคเอดส์ และแบบแผนพฤติกรรมทางเพศของเยาวชนชาย: การสำรวจเบื้องต้น (พงษ์สวัสดิ์ สวัสดิพงษ์, อยู่ระหว่างดำเนินการ)
- การศึกษาความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติของช่างแต่งผมและเสริมสวยเกี่ยวกับการ ป้องกันโรคเอดส์ จังหวัดสมุทรปราการ (ชาติชาย แป้นเหมือน, 2534)
- ความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติของคนในกลุ่มผู้ที่มีการเสี่ยงสูงมากต่อการติดเชื้อเอดส์ (ผู้ติดยาเสพติด/เกย์/โสเภณี) 700 คนในประเทศไทย พ.ศ.2531 (เทพนม เมืองแมน, 2531)
- ความรู้ ทักษะ และ การป้องกันโรคเอดส์ของหญิงอาชีพพิเศษในจังหวัดชุมพร (พนีย์ รุโจปการ, 2534)

(3) ช่องทางการสื่อสาร

ช่องทางการสื่อสารหรือสื่อ หมายถึง ช่องทางหรือสื่อที่ใช้ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับโรคเอดส์ อาจแบ่งสื่อความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์หรือ “สื่อเอดส์” ออกเป็น 3 ประเภท คือ สื่อมวลชน² สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจ (ที่ผลิตขึ้นเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์แก่กลุ่ม เป้าหมายเฉพาะ) สื่อแต่ละประเภทมีดังนี้

² อาจพิจารณาว่าสื่อพื้นบ้าน เช่น ลิเก ลำตัด และหนังตะลุง เป็นสื่อมวลชนของสังคมไทยในอดีต หรืออาจ พิจารณาว่าตัวผู้แสดงในสื่อพื้นบ้านเป็นสื่อบุคคลก็ได้

- สื่อมวลชน หมายถึง โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ วารสาร และนิตยสาร เป็นต้น
- สื่อบุคคล หมายถึง ครู/อาจารย์ แพทย์/เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เพื่อน ผู้ติดเชื้อไวรัสเอดส์ อาสาสมัคร และวิทยากรจากองค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำหน้าที่เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ เป็นต้น
- สื่อเฉพาะกิจ หมายถึง โปสเตอร์ แผ่นพับ และสไลด์ เป็นต้น

ผลการสังเคราะห์รายชื่อเอกสารรายงานผลการวิจัยที่เป็นตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้พบว่า มีเอกสารที่ระบุ “สื่อ” ที่ใช้ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ไว้ในชื่อเรื่องของเอกสาร จำนวน 30 เรื่อง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- การเปรียบเทียบผลการให้สุศึกษาเรื่องการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์โดยวิธีบรรยายกับวิธีใช้สไลด์ประกอบเสียงแก่หญิงตั้งครรภ์ในโรงพยาบาลรามธิบดี ปี พ.ศ. 2535 (นภาพร โลหเจริญวานิช, 2535)
- การเปิดรับสื่อมวลชนและการสื่อสารระหว่างบุคคลเกี่ยวกับความรู้เรื่องโรคเอดส์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในสถาบันการศึกษาของรัฐ เขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ (กมลฉวี พลวัน, 2535)
- การศึกษาผลการให้สุศึกษาและประชาสัมพันธ์เรื่องกามโรคและโรคเอดส์โดยการแสดงลำตัดประกอบการบรรยายแก่พนักงานหญิงบริการย่านพัฒน์พงศ์และธนียะ และพนักงานชายบริการในเขตกรุงเทพมหานคร (กิตติ ภาวนาภรณ์ และสมชาย ฟองทิรัญรัตน์, ม.ป.ป.)
- การสร้างและการทดลองใช้หนังสืออ่านประกอบประเภทเรื่องสั้นขนาดยาวสำหรับวิชาประชากรศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงภาวะประชากรกับโรคเอดส์ (ศรารัตน์ ธิ์ไพบูลย์, 2534)
- การให้สุศึกษาเรื่องโรคเอดส์ด้วยวิธี Peer Education ในค่ายทหาร จังหวัดพิษณุโลก (ทวีศักดิ์ นพเกษร และคณะ, ม.ป.ป.)
- ความวิตกกังวลอันเกิดจากข่าวสารข้อมูลการรณรงค์เรื่องโรคเอดส์ผ่านสื่อมวลชนช่วงปี พ.ศ.2531-2534: การศึกษาในแนวทัศนระแบบองค์รวม (อาภัสรา จันทรสุวรรณ, 2535)

(4) ผู้รับสาร

ผู้รับสาร หมายถึง บุคคลที่เป็นเป้าหมายของการสื่อสาร ในที่นี้ก็คือผู้ที่เป็นตัวอย่างของการวิจัยเกี่ยวกับโรคเอดส์ ผลการสังเคราะห์รายชื่อเอกสารรายงานผลการวิจัยที่เป็นตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้เฉพาะที่ระบากลุ่ม “ผู้รับสาร” ไว้ในชื่อเรื่องพบว่ามีประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับผู้รับสาร 2 ประเด็น คือ ผู้รับสารเป้าหมายและจังหวัดเป้าหมาย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ผู้รับสารเป้าหมาย ผลการสังเคราะห์รายชื่อเอกสารรายงานผลการวิจัยที่เป็นตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ เฉพาะที่ระบากลุ่ม “ผู้รับสารเป้าหมาย” ไว้ในชื่อเรื่องพบว่านักเรียนและนักศึกษาเป็นตัวอย่างของการวิจัยเกี่ยวกับโรคเอดส์มากเป็นอันดับหนึ่ง คือ 74 เรื่อง (ตารางที่ 2) รองลงไป ได้แก่ หญิงอาชีพพิเศษ (52 เรื่อง) แพทย์และเจ้าหน้าที่ในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข (38 เรื่อง) ทหารและตำรวจ (29 เรื่อง) ผู้ติดเชื้อไวรัสเอดส์และผู้ป่วยโรคเอดส์ (28 เรื่อง) และวัยรุ่น เยาวชน และเด็กเร่ร่อน (21 เรื่อง)

ตารางที่ 2 จำนวนเอกสารรายงานผลการวิจัยที่ระบากลุ่มผู้รับสารเป้าหมายไว้ในชื่อเรื่อง
ของเอกสาร

กลุ่มผู้รับสารเป้าหมาย	ความถี่ (เรื่อง)
นักเรียน/นักศึกษา	74
หญิงอาชีพพิเศษ	52
แพทย์/เจ้าหน้าที่สาธารณสุข	38
ทหาร/ตำรวจ	29
ผู้ติดเชื้อไวรัสเอดส์/ผู้ป่วยโรคเอดส์	28
วัยรุ่น/เยาวชน/เด็กเร่ร่อน	21
ครอบครัวผู้ติดเชื้อไวรัสเอดส์/ผู้ป่วยโรคเอดส์	14
ประชาชนทั่วไป	14
ผู้บริหาร โรงเรียน/ครู/อาจารย์	13
ชายทั่วไป	13
ผู้เสพยาเสพติด	13
หญิงวัยเจริญพันธุ์	12

ตารางที่ 2 (ต่อ)

กลุ่มผู้รับสารเป้าหมาย	ความถี่ (เรื่อง)
กรรมกร/ผู้ใช้แรงงาน	11
ชาวประมง	10
ชายอาชีพพิเศษ/ชายรักร่วมเพศ	8
ผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่มีผู้ติดเชื้อไวรัสเอดส์มาก	7
ผู้ดูแล/เจ้าสำนัก	4
ชาวเขา	4
เด็กต่ำกว่าวัยเรียนและทารกที่ติดเชื้อไวรัสเอดส์	4
หญิงมีครรภ์	4
พนักงานขับรถบรรทุก/รถโดยสารประจำทาง/รถจักรยานยนต์รับจ้าง	3
สามี/ภรรยา	3
พระ/ชี	3
นักสังคมสงเคราะห์	3
ข้าราชการ	2
ผู้รับการตรวจเชื้อไวรัสเอดส์	2
ผู้ป่วยกามโรค	2
หญิงที่รับบริการวางแผนครอบครัว	2
ผู้รับการปรึกษาทางโทรศัพท์ทั่วไป	2
ผู้ปกครองนักเรียน	1
นายจ้าง/ลูกจ้าง	1
แม่ที่มีลูกติดเชื้อไวรัสเอดส์	1
อาสาสมัครที่ทดลองวัคซีน	1
สตรีที่เป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์	1
ผู้ป่วยทั่วไปในโรงพยาบาล	1

หมายเหตุ: แฉงนับจากรายชื่อเอกสารรายงานผลการวิจัยที่ปรากฏในหนังสือ “บรรณานุกรมรายงานการวิจัยโรคเอดส์ในประเทศไทย” (2538) เอกสารที่นำมาแฉงนับเป็นเอกสารที่ระบุกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย (กลุ่มผู้รับสารเป้าหมาย) ไว้ในชื่อเรื่อง โดยเอกสารรายงานผลการวิจัยบางเรื่องระบุกลุ่มผู้รับสารเป้าหมายมากกว่า 1 กลุ่ม การแฉงนับเอกสารเหล่านี้แฉงมีการนับซ้ำในกรณีที่เป็นข้อมูลจากโครงการวิจัยเดียวกัน แต่ผู้วิจัยนำเสนอรายงานผลการวิจัยในเอกสารที่มีรูปแบบต่างกัน และเอกสารเหล่านี้ต่างก็ปรากฏอยู่ในหนังสือบรรณานุกรมดังกล่าว

โดยที่แผนปฏิบัติการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์ พ.ศ.2538-2539 ของคณะกรรมการ
ป้องกันและควบคุมโรคเอดส์แห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี (2535) ระบุกลุ่มเป้าหมายไว้ 4 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มเป้าหมายของแผนงานป้องกันด้านพฤติกรรมและสังคม ได้แก่
 - 1) สาธารณชน
 - 2) กลุ่มเป้าหมายทั่วไป ได้แก่
 - (1) เด็ก
 - (2) เยาวชน
 - (3) สตรี
 - (4) ชาย
 - 3) กลุ่มเป้าหมายเฉพาะ ได้แก่
 - (1) หญิงบริการในสถานบริการทุกประเภท
 - (2) ผู้ใช้แรงงาน
 - (3) กลุ่มข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ และลูกจ้าง
 - (4) อื่นๆ
2. กลุ่มเป้าหมายของแผนงานส่งเสริมสุขภาพและบริการทางการแพทย์ ได้แก่
 - 1) ผู้ติดเชื้อไวรัสเอดส์
 - 2) ผู้ป่วยโรคเอดส์
 - 3) ผู้ปฏิบัติเกี่ยวข้องกับโรคเอดส์
 - 4) ครอบครัวของผู้ติดเชื้อไวรัสเอดส์
 - 5) ชุมชน
3. กลุ่มเป้าหมายของแผนงานจัดบริการให้คำปรึกษา ได้แก่
 - 1) ผู้ป่วยโรคเอดส์/ผู้ติดเชื้อไวรัสเอดส์
 - 2) ครอบครัวของผู้ป่วยโรคเอดส์/ผู้ติดเชื้อไวรัสเอดส์
 - 3) บุคลากรที่เกี่ยวข้อง
4. กลุ่มเป้าหมายของแผนงานส่งเสริมการอยู่ร่วมกันและมาตรการกฎหมาย ได้แก่
 - 1) ผู้ป่วยโรคเอดส์/ผู้ติดเชื้อไวรัสเอดส์
 - 2) ครอบครัวของผู้ป่วยโรคเอดส์/ผู้ติดเชื้อไวรัสเอดส์
 3. ผู้ดูแลและผู้ให้บริการแก่ผู้ป่วยโรคเอดส์/ผู้ติดเชื้อไวรัสเอดส์
 - 4) ประชาชนทั่วไป

วัน เดือน ปี ๒๕๓๙

เลขทะเบียน ๑๗๔.๒.๑

เลขเรียกหนังสือ

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่ากลุ่มเป้าหมายทั้ง 4 กลุ่มข้างต้นซึ่งเป็นเป้าหมายของการสื่อสารเกี่ยวกับโรคเอดส์เป็น “ผู้รับสาร” เกี่ยวกับโรคเอดส์ และเมื่อพิจารณาพร้อมกับข้อมูลในตารางที่ 2 ก็อาจสรุปได้ว่ากลุ่มเป้าหมายเหล่านี้ต่างก็เปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ไม่มากก็น้อย อย่างไรก็ตาม ผลการสังเคราะห์รายชื่อเอกสารรายงานผลการวิจัยที่เป็นตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้เฉพาะที่ระบุกลุ่ม “ผู้รับสารเป้าหมาย” ไว้ในชื่อเรื่องพบว่ามีประชากรบางกลุ่มไม่เคยเป็นตัวอย่างของการวิจัยเกี่ยวกับโรคเอดส์ ซึ่งได้แก่ กลุ่มนักสื่อสารมวลชน กลุ่มคารานักร้องและนักแสดง และกลุ่มคนพิการ แต่โดยทั่วไปนั้น กลุ่มนักสื่อสารมวลชน และกลุ่มคารานักร้องและนักแสดง มักจะรับหน้าที่เป็นผู้เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์อยู่เสมอ จึงอาจสรุปว่าประชากร 2 กลุ่มนี้เปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์แล้ว (อนึ่ง เมื่อผู้วิจัยสังเคราะห์เนื้อหาของรายงานผลการวิจัย 3 เรื่องที่จะได้กล่าวถึงในส่วนต่อไปก็พบว่ากลุ่มนักสื่อสารมวลชนเป็นตัวอย่างของการวิจัยถึง 311 คน) สำหรับกลุ่มที่ 3 คือ กลุ่มคนพิการ เช่น คนตาบอด คนหูหนวก หรือคนปัญญาอ่อนนั้น เมื่อพิจารณาจากรายชื่อเอกสารรายงานผลการวิจัยที่ทำการวิจัยกับกลุ่มนักเรียนนักศึกษาพบว่าไม่มีกลุ่มคนพิการปรากฏชื่ออยู่ในกลุ่มนักเรียนนักศึกษา กล่าวคือ กลุ่มคนพิการตกเป็นตัวอย่างของการวิจัยเรื่อง “ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับโรคเอดส์ของนักเรียนหูหนวก มัธยมศึกษา 1-6 โรงเรียนโสตศึกษา” (วิไล กุศลวิสิณกุล, อยู่ระหว่างดำเนินการ) ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าประชากรทุกกลุ่มน่าจะเคยได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์

จังหวัดเป้าหมาย ผลการสังเคราะห์รายชื่อเอกสารรายงานผลการวิจัยที่เป็นตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้เฉพาะที่ระบุ “จังหวัดเป้าหมาย” ไว้ในชื่อเรื่องพบว่า กรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ และสงขลา เป็นจังหวัดที่ปรากฏชื่อในชื่อเรื่องของเอกสารมากที่สุด คือ มากกว่า 20 เรื่อง (ตารางที่ 3) จังหวัดที่ปรากฏชื่อมากเป็นอันดับรองลงไป (5-20 เรื่อง) ได้แก่ จังหวัดขอนแก่น ชลบุรี เชียงราย นครราชสีมา ราชบุรี ลำปาง สระบุรี และอุบลราชธานี และจังหวัดที่ปรากฏชื่อน้อยกว่า 5 เรื่องมี 33 จังหวัด ประเด็นที่น่าสนใจคือ มีจังหวัดที่ไม่ปรากฏชื่อในชื่อเรื่องของเอกสารที่เป็นตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ถึง 32 จังหวัด อย่างไรก็ตาม ไม่อาจสรุปได้ว่าจังหวัดเหล่านี้ไม่เคยตกเป็นตัวอย่างของการวิจัยเกี่ยวกับโรคเอดส์ หากสามารถพิจารณาเนื้อหาของรายงานผลการวิจัยแต่ละเรื่องก็อาจพบว่ามีจังหวัดที่ตกเป็นตัวอย่างของการวิจัยแต่ไม่ปรากฏชื่อจังหวัดในชื่อเรื่องของเอกสารที่รายงานผลการวิจัย ดังจะเห็นได้จากเมื่อผู้วิจัยสังเคราะห์เนื้อหาของรายงานผลการวิจัย 3 เรื่อง (ที่จะกล่าวถึงโดยละเอียด

ในส่วนต่อไป) ก็พบว่า มีจังหวัดที่ตกเป็นตัวอย่างของการวิจัยเกี่ยวกับโรคเอดส์เพิ่มขึ้นอีก 6 จังหวัด คือ จังหวัดนครนายก นครปฐม พัทลุง พิจิตร ศรีสะเกษ และสุรินทร์

ตารางที่ 8 จำนวนเอกสารรายงานผลการวิจัยที่ระบุจังหวัดเป้าหมายไว้ในชื่อเรื่องของเอกสาร

จังหวัดเป้าหมาย	ความถี่ (เรื่อง)
กรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ สงขลา	มากกว่า 20
ขอนแก่น ชลบุรี เชียงราย นครราชสีมา ราชบุรี ลำปาง สระบุรี อุบลราชธานี	5-20
กระบี่ กาญจนบุรี ฉะเชิงเทรา ชุมพร ตรัง นครพนม นครศรีธรรมราช นครสวรรค์ นนทบุรี นราธิวาส ปทุมธานี ปราจีนบุรี ปัตตานี พระนครศรีอยุธยา พะเยา พังงา พิษณุโลก เพชรบุรี แพร่ ภูเก็ต มุกดาหาร ชะลา ร้อยเอ็ด ระนอง ระยอง ลพบุรี ลำพูน สกลนคร สมุทรปราการ สุโขทัย สุพรรณบุรี สตูล อุตรดิตถ์	น้อยกว่า 5
กาฬสินธุ์ กำแพงเพชร จันทบุรี ชัยนาท ชัยภูมิ ตราด ตาก นครนายก นครปฐม น่านบุรีรัมย์ ประจวบคีรีขันธ์ พัทลุง พิจิตร เพชรบูรณ์ มหาสารคาม แม่ฮ่องสอน ยโสธร เลย ศรีสะเกษ สมุทรสงคราม สมุทรสาคร สระแก้ว สิงห์บุรี สุราษฎร์ธานี สุรินทร์ หนองคาย หนองบัวลำภู อ่างทอง อำนาจเจริญ อุตรดิตถ์ อุทัยธานี	ไม่ระบุไว้ในชื่อเรื่องของเอกสาร

หมายเหตุ: แฉกนับจากรายชื่อเอกสารรายงานผลการวิจัยที่ปรากฏในหนังสือ “บรรณานุกรมรายงานการวิจัยโรคเอดส์ในประเทศไทย” (2538) เอกสารที่นำมาแฉกนับเป็นเอกสารที่ระบุจังหวัดที่เป็นตัวอย่างของการวิจัย (จังหวัดเป้าหมาย) ไว้ในชื่อเรื่อง โดยเอกสารรายงานผลการวิจัยบางเรื่องระบุจังหวัดเป้าหมายมากกว่า 1 จังหวัด การแฉกนับเอกสารเหล่านี้ อาจมีการนับซ้ำในกรณีที่เป็นข้อมูลจากโครงการวิจัยเดียวกัน แต่ผู้วิจัยนำเสนอรายงานผลการวิจัยในเอกสารที่มีรูปแบบต่างกัน และเอกสารเหล่านี้ต่างก็ปรากฏอยู่ในหนังสือบรรณานุกรมดังกล่าว

การสังเคราะห์เนื้อหาของรายงานผลการวิจัยเชิงประเมินผลการสื่อสาร เกี่ยวกับโรคเอดส์ในระดับประเทศ

คงได้กล่าวไว้ข้างต้นแล้วว่าในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะสังเคราะห์เนื้อหาของรายงานผลการวิจัยเบื้องต้นที่เป็นการวิจัยเชิงประเมินผลการสื่อสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ในระดับประเทศจำนวน 3 เรื่อง คือ

- (1) การประเมินเพื่อทบทวนผลการดำเนินงานสุขศึกษา และประชาสัมพันธ์การป้องกันโรคเอดส์ (กองสุขศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2533)
- (2) ความรู้ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และพฤติกรรมเกี่ยวกับโรคเอดส์: โครงการสำรวจประสิทธิผลของการสื่อสารเรื่องโรคเอดส์ต่อพฤติกรรมและค่านิยม พ.ศ.2536 (วรชัย ทองไทย และอรพินทร์ พิทักษ์มหาเกตุ, 2537)
- (3) สื่อเอดส์: การศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อพัฒนาสื่อในอนาคต (วาทีณี บุญชะลิกย์ สมศักดิ์ มัคลาจารย์ และอารี อุเด็น, 2538)

ผลการสังเคราะห์พบประเด็นที่น่าสนใจดังแสดงไว้ในตารางที่ 4 กล่าวคือ การสื่อสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ผ่านสื่อต่างๆ ไปยังประชาชนนั้นก่อให้เกิดความรู้ในหมู่ประชาชนเป็นจำนวนมาก แต่ก็ยังคงมีความเข้าใจผิดอยู่บ้างเล็กน้อย โดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับการติดต่อและการป้องกันโรคเอดส์ ประชาชนส่วนใหญ่มีท่าทีที่เหมาะสมต่อโรคเอดส์ ต่อผู้ติดเชื้อไวรัสเอดส์ และต่อผู้ป่วยโรคเอดส์ แต่ก็ยังกลัวโรคเอดส์ และประชาชนยังไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เหมาะสมนัก

สื่อมวลชนที่ใช้เป็นช่องทางในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ที่สำคัญคือ โทรทัศน์ ซึ่งเป็นสื่อมวลชนที่ประชาชนให้ความสำคัญเป็นอันดับหนึ่ง รองลงไปได้แก่ วิทยุ และหนังสือพิมพ์ ในบรรดาสื่อบุคคล แพทย์และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสมที่สุด รองลงไปได้แก่ เพื่อน และผู้ติดเชื้อไวรัสเอดส์ ส่วนสื่อเฉพาะกิจต่างๆ อาจเลือกใช้ได้ตามความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่ม เช่น การจัดนิทรรศการ และการประชุมสัมมนา เป็นต้น เป็นที่น่าสังเกตว่าแม้โทรทัศน์จะเป็นสื่อที่สำคัญที่สุดในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ และสถานีโทรทัศน์บางสถานีมีพื้นที่ออกอากาศครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ แต่ยังคงมีบุคคลที่ไม่เคยได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์อยู่บ้าง ดังเช่นเอกสารเรื่องที่ 2 (วรชัย ทองไทย และอรพินทร์

ตารางที่ 4 ประเด็นที่น่าสนใจจากรายงานผลการวิจัยเชิงประเมินผลการสื่อสารเกี่ยวกับโรคเอดส์
ในระดับประเทศ 3 เรื่อง

รายการ	การวิจัยเรื่องที่ 1	การวิจัยเรื่องที่ 2	การวิจัยเรื่องที่ 3
วิธีการศึกษา	เชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์เชิงลึก	เชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม	เชิงคุณภาพ ใช้การสนทนากลุ่มย่อย และการสัมภาษณ์เชิงลึก
เขตพื้นที่ที่ศึกษา	กรุงเทพมหานคร และ ภาคภูมิศาสตร์ทั้ง 4 ภาค ภาคละ 2 จังหวัด คือ นครนายก สุพรรณบุรี พะเยา สุโขทัย สุรินทร์ อุบลราชธานี นราธิวาส และพัทลุง	กรุงเทพมหานคร และ ภาคภูมิศาสตร์ทั้ง 4 ภาค ภาคละ 2 จังหวัด คือ นครปฐม สระบุรี เชียงราย พิจิตร ขอนแก่น ศรีสะเกษ นครศรีธรรมราช และระนอง	กรุงเทพมหานคร และ ภาคภูมิศาสตร์ทั้ง 4 ภาค ภาคละ 1 จังหวัด คือ ปราจีนบุรี เชียงราย อุบลราชธานี และ นราธิวาส
กลุ่มตัวอย่าง	18,480 คน จำแนกตาม คุณสมบัติดังนี้ - กลุ่มแหล่งความรู้ ข้อมูล และข่าวสาร - กลุ่มถ่ายทอดความรู้ ข้อมูล และข่าวสาร - กลุ่มรับความรู้ ข้อมูล และข่าวสาร - กลุ่มสนับสนุนและ ส่งเสริมการดำเนินงาน โครงการต่างๆในการ ป้องกันและควบคุม โรคเอดส์	4,090 คน อายุระหว่าง 15-49 ปี	สนทนากลุ่มย่อย 18 กลุ่ม กลุ่มละ 6 คน และ สัมภาษณ์เชิงลึก 40 คน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย อายุ และการศึกษา
สื่อความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ที่สำคัญ	โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง แพทย์/ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และ หนังสือ/เอกสารวิชาการ	โทรทัศน์ วิทยุกระจายเสียง หนังสือพิมพ์ และนิตยสาร	โทรทัศน์ วิทยุกระจายเสียง โปสเตอร์ และหนังสือพิมพ์
ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์	ส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคเอดส์	ส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการติดต่อ อาหาร และการรักษาโรคเอดส์	ส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการอาหารและการป้องกันโรคเอดส์

ตารางที่ 4 (ต่อ)

รายการ	การวิจัยเรื่องที่ 1	การวิจัยเรื่องที่ 2	การวิจัยเรื่องที่ 3
ท่าทีต่อ โรคเอดส์	ส่วนใหญ่กลัวติดโรคเอดส์ แต่ก็มีท่าทีเกี่ยวกับการป้องกันโรคเอดส์อย่างถูกต้องและเหมาะสม	ส่วนใหญ่กลัวติดโรคเอดส์ ทั้งที่คิดว่าตนไม่อยู่ในกลุ่มที่เสี่ยงต่อการติดโรคเอดส์	ส่วนใหญ่กลัวติดโรคเอดส์ แต่ก็มีความรู้สึกเห็นใจ เข้าใจและไม่รังเกียจ ผู้ติดเชื้อไวรัสเอดส์
พฤติกรรม	ส่วนใหญ่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศในทางที่ถูกต้องและเหมาะสม คือ ใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์กับผู้ที่ไม่ใช่สามีหรือภรรยาของตน	ส่วนใหญ่ไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศ	ส่วนใหญ่ตระหนักในการป้องกันตนเองมากขึ้น
กลุ่มที่ควรให้ความสนใจเป็นพิเศษ	มี 3 กลุ่ม คือ - เจ้าของและพนักงานสถานบริการทางเพศ - ประชาชนทั่วไป - ผู้นำชุมชนและผู้ดำเนินการหอกระจายข่าวสารประจำหมู่บ้าน	คนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	มี 7 กลุ่ม คือ - คนชนบท - คนในชุมชนแออัด - คนที่ยกกลางคืน - ผู้สูงอายุ - กรรมกร - ชาวเขา - สตรีที่มีครอบครัวแล้ว

- หมายเหตุ: เอกสารเรื่องที่ 1 การประเมินเพื่อทบทวนผลการดำเนินงานสุขศึกษาและประชาสัมพันธ์การป้องกันโรคเอดส์ (กองสุขศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2533)
- เอกสารเรื่องที่ 2 ความรู้ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และพฤติกรรมเกี่ยวกับโรคเอดส์: โครงการสำรวจประสิทธิผลของการสื่อสารเรื่องโรคเอดส์ต่อพฤติกรรมและค่านิยม พ.ศ.2536 (วรชัย ทองไทย และอรพินทร์ พิทักษ์มหาเกตุ, 2537)
- เอกสารเรื่องที่ 3 สื่อ:อดส์: การศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อพัฒนาสื่อในอนาคต (วาทีณี บุญชะลิกษ์ สมศักดิ์ มัคลาจารย์ และอารี อุเด็น, 2538)

พิทักษ์มหาเกตุ, 2537) ซึ่งรายงานว่าประมาณร้อยละ 1 ของกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยไม่เคยได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ สำหรับประเด็นนี้ผู้วิจัยสันนิษฐานว่ากรณีตัวอย่างเหล่านี้อาจจะเป็นผู้ที่ไม่ได้เปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ หรืออาจจะเป็นเพราะความเคลือบแคลงในการทำวิจัย วรชัย ทองไทย ซึ่งเป็นผู้วิจัยและผู้เขียนเอกสารดังกล่าวผู้หนึ่ง ให้ความเห็นว่าตัวเลขดังกล่าวน่าจะเป็นความเคลือบแคลงในการวิจัย เช่น อาจเกิดจากการสื่อสารที่ไม่ตรงกันระหว่างผู้สัมภาษณ์กับผู้ให้สัมภาษณ์ พร้อมทั้งแสดงทัศนะว่าน่าจะพิจารณาได้ว่า “ทุกคนเข้าถึงสื่อความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์” (วรชัย ทองไทย, สัมภาษณ์, 27 ธันวาคม 2538)

ใครคือประชากรที่เข้าไม่ถึงสื่อเอดส์

ผลการสังเคราะห์ที่กล่าวมาข้างต้นนำไปสู่ข้อสรุปที่ว่าแม้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์จะเป็นประเด็นทางข่าวที่ขึ้นสู่วาระการนำเสนอทางสื่อมวลชนอย่างช้าๆ (slow-onset issue) เมื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลข่าวสารอื่นๆ หรือเมื่อเปรียบเทียบกับกระแสระบาดของโรคนี้ แต่โดยที่ได้มีความพยายามอย่างมากและอย่างต่อเนื่องในการสื่อสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ทั้งในระดับบุคคล ระดับคณะบุคคล และระดับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในระดับประเทศและระดับท้องถิ่น โดยผ่านช่องทางการสื่อสารหลายประเภท จึงไม่น่าจะมีประชากรกลุ่มใดที่เข้าไม่ถึงสื่อความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์

³ ในกรณีนี้จะไม่พิจารณาเป็นรายบุคคล และไม่นับรวมกลุ่มที่อยู่ในวัยเด็กเล็กที่ยังไม่สามารถเข้าใจเรื่องราวที่ซับซ้อนได้ อย่างไรก็ตาม สำหรับกรณีเด็กเล็กปรากฏว่ามีการปลูกฝังให้รู้จักและกลัวโรคเอดส์โดยผ่านการร้องเพลง เป็นต้น

บทสรุป

สรุป

การวิจัยเรื่อง “การสื่อสารโรคเอดส์: ใครคือประชากรที่เข้าไม่ถึงสื่อเอดส์” ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาว่าหลังจากที่มีการสื่อสารเกี่ยวกับโรคเอดส์มาเป็นระยะเวลากว่า 10 ปีแล้วนั้น จะยังมีประชากรกลุ่มใดบ้างที่เข้าไม่ถึงสื่อความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ โดยการสังเคราะห์รายชื่อเอกสาร รายงานผลการวิจัยเกี่ยวกับโรคเอดส์ในประเทศไทย (เฉพาะเอกสารภาษาไทย) ที่ปรากฏในหนังสือ “บรรณานุกรมรายงานการวิจัยโรคเอดส์ในประเทศไทย” (2538) จำนวน 1,098 เรื่อง และโดยการสังเคราะห์เนื้อหาของรายงานผลการวิจัยที่ทำการประเมินผลการสื่อสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ในระดับประเทศ จำนวน 3 เรื่อง ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1) การสังเคราะห์รายชื่อเอกสารรายงานผลการวิจัยที่ปรากฏในหนังสือ “บรรณานุกรมรายงานการวิจัยโรคเอดส์ในประเทศไทย” (2538) สรุปได้เป็น 2 ประเด็น คือ

(1) การสังเคราะห์จำนวนเอกสารรายงานผลการวิจัยเกี่ยวกับโรคเอดส์ (เฉพาะเอกสารภาษาไทย) พบว่ามีเอกสารรวมทั้งสิ้น 1,098 เรื่อง โดยจำแนกตามเนื้อหาได้ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มการแพทย์ 385 เรื่อง กลุ่มระบาดวิทยา 232 เรื่อง และกลุ่มสังคมศาสตร์ 672 เรื่อง (จำนวนรวมไม่เท่ากับ 1,098 เนื่องจากเอกสารรายงานผลการวิจัยบางเรื่องมีเนื้อหาซ้ำซ้อนมากกว่า 1 กลุ่ม) นอกจากนี้ ยังพบว่ามีเอกสารจำนวนมากที่ไม่ระบุปีที่พิมพ์ (268 เรื่อง) ส่วนเอกสารที่ระบุปีที่พิมพ์พบว่า เป็นเอกสารที่พิมพ์ในปี พ.ศ.2534 จำนวน 213 เรื่อง พิมพ์ในปี พ.ศ.2535 จำนวน 183 เรื่อง และพิมพ์ในปี พ.ศ.2532 จำนวน 130 เรื่อง

(2) การสังเคราะห์กระบวนการสื่อสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ ซึ่งประกอบด้วยผู้สื่อสาร สาร ช่องทางการสื่อสาร และผู้รับสารเกี่ยวกับโรคเอดส์นั้น พิจารณาเฉพาะเอกสารรายงานผลการวิจัยเกี่ยวกับโรคเอดส์ในกลุ่มสังคมศาสตร์จำนวน 672 เรื่อง เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับโดยตรงกับการวิจัยครั้งนี้ ผลการสังเคราะห์พบว่า “ผู้สื่อสาร” เกี่ยวกับโรคเอดส์มีทั้งผู้สื่อสารที่เป็นบุคคล คณะบุคคล และหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน สำหรับ “สาร” เกี่ยวกับโรคเอดส์ที่มีการสื่อสารผ่านการวิจัย ประกอบด้วยสารที่เกี่ยวข้องกับการให้ความรู้ การเสริมสร้างทัศนคติ และการสร้างแรงจูงใจ ตลอดจนการส่งเสริมให้มีการปฏิบัติหรือมีพฤติกรรมที่ถูกต้องและเหมาะสม ส่วน “สื่อ” ที่ใช้ในการเผยแพร่ “สาร” เกี่ยวกับโรคเอดส์นั้นมีทั้งสื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะกลุ่ม สำหรับ “ผู้รับสาร” หรือผู้ที่เป็นตัวอย่างของการวิจัยเกี่ยวกับโรคเอดส์ ก็พบว่าครอบคลุมประชากรเกือบทุกกลุ่ม ยกเว้นกลุ่มนักสื่อสารมวลชน กลุ่มดารา นักร้องและนักแสดง และกลุ่มคนพิการ ซึ่ง 2 กลุ่มแรกมักจะรับหน้าที่เป็นผู้เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ ดังนั้น จึงถือได้ว่าประชากร 2 กลุ่มนี้ได้รับ “สาร” เกี่ยวกับโรคเอดส์ ส่วนกลุ่มคนพิการในระบบโรงเรียนก็เคยตกเป็นตัวอย่างของการวิจัยเกี่ยวกับโรคเอดส์เช่นกัน

2) การสังเคราะห์เนื้อหาของรายงานผลการวิจัยเชิงประเมินผลการสื่อสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ในระดับประเทศจำนวน 3 เรื่อง พบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ และโทรทัศน์เป็นสื่อที่มีความสำคัญที่สุดในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานีโทรทัศน์ที่มีอยู่สามารถครอบคลุมพื้นที่การออกอากาศได้ทั้งหมดหรือเกือบทั้งหมดของพื้นที่ของประเทศ และโทรทัศน์เป็นสื่อที่รับประสาธสัมผัสได้ทั้งทางตาและทางหู ส่วนสื่อที่สำคัญรองลงไป ได้แก่ วิทยุ และหนังสือพิมพ์

ผลจากการสังเคราะห์ทั้ง 2 ส่วนทำให้ได้คำตอบว่าไม่น่าจะมีประชากรกลุ่มใดที่เข้าไม่ถึงสื่อความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ อย่างไรก็ตาม การเข้าถึงสื่อความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ก็ไม่ได้เป็นหลักประกันว่าผู้รับสารจะมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องหรือมีทัศนคติที่เหมาะสม เท่าๆ กับที่ไม่ได้เป็นหลักประกันว่าผู้รับสารจะคัดแปรหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไม่ให้เกิดการติดเชื้อไวรัสเอดส์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยเรื่อง “การสื่อสารโรคเอดส์: ใครคือประชากรที่เข้าไม่ถึงสื่อเอดส์” ในครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ประเด็น คือ ข้อเสนอแนะด้านการสื่อสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ และข้อเสนอแนะด้านการวิจัยเกี่ยวกับโรคเอดส์

ข้อเสนอแนะด้านการสื่อสารเกี่ยวกับโรคเอดส์

1) ควรเพิ่มการสื่อสารเกี่ยวกับโรคเอดส์กับประชากรบางกลุ่มให้มากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากการสื่อสารเกี่ยวกับโรคเอดส์มักจะมีกลุ่มที่มีพฤติกรรมเสี่ยงสูง หรือกลุ่มที่มีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสเอดส์หรือมีผู้ป่วยโรคเอดส์มาก ซึ่งกลุ่มเหล่านี้มีแนวโน้มจะได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์สูงอยู่แล้ว แต่จากสถานการณ์ในปัจจุบันที่โรคเอดส์เริ่มแพร่ระบาดทั่วไปแม้ในกลุ่มสตรีและเด็ก และมีผู้ติดเชื้อไวรัสเอดส์และผู้ป่วยโรคเอดส์ในทุกจังหวัด หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจึงควรเร่งดำเนินการสื่อสารเกี่ยวกับโรคเอดส์กับสาธารณชนทั่วไปหรือกับกลุ่มที่ไม่ได้รวมตัวอย่างเป็นทางการและขาดช่องทางการสื่อสารที่แน่นอนรองรับให้มากขึ้น เช่น แม่บ้าน เกษตรกรอิสระ ผู้รับจ้าง หรือผู้ย้ายถิ่น เป็นต้น

2) ควรเน้นการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องเกี่ยวกับสาเหตุ อาการ การติดต่อ การป้องกัน และการรักษาโรคเอดส์ให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นการกระตุ้นเตือนให้ประชาชนระมัดระวังและป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากโรคเอดส์และไม่ให้ประชาชนเกิดความกลัวโดยไม่มีเหตุผล

3) ควรเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับจำนวนผู้ป่วยและจำนวนผู้ตายด้วยโรคเอดส์ เพื่อให้ประชาชนทราบถึงสถานการณ์โรคเอดส์ และชี้ให้เห็นว่าถ้าไม่รู้จักป้องกันตนเองอย่างถูกวิธี ทุกคนก็จะมีโอกาสติดเชื้อไวรัสเอดส์

4) การสื่อสารเกี่ยวกับโรคเอดส์จะต้องคำนึงถึงสื่อ การใช้ภาษา กลุ่มเป้าหมาย ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีของแต่ละท้องถิ่นด้วย

5) ควรคำนึงถึงช่วงเวลาที่เหมาะสมในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ เช่น ควรออกอากาศข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ผ่านสื่อโทรทัศน์ในช่วงเวลาระหว่าง 19.00-22.00 น. ซึ่งเป็นช่วงรายการข่าวและละครที่มีผู้รับชมรายการจำนวนมาก และควรแทรกสปอตในรายการยอดนิยมบางประเภท เช่น รายการถ่ายทอดฟุตบอลหรือมวย ซึ่งจะทำให้เข้าถึงกลุ่มผู้รับชมรายการเหล่านี้ได้มากขึ้น นอกจากนี้ ควรพิจารณาจัดตั้งกลุ่มนักวิ่งเต้น (lobbyist) กับบรรดาสื่อมวลชน โดยเฉพาะผู้เขียนบทไม่ว่าจะเป็นผู้เขียนบทละคร ผู้เขียนบทภาพยนตร์ หรือผู้ผลิตรายการ เช่น สอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับโรคเอดส์ในการดำเนินชีวิตประจำวันของตัวละครเพื่อให้เป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสเอดส์ เพราะจะทำให้ผู้รับสารซึมซับได้ดีกว่าการให้ดารานักกร้องหรือนักแสดงมาเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร หรือการผลิตสื่อและทำรายการเพื่อรณรงค์เกี่ยวกับโรคเอดส์โดยตรง ซึ่งประชาชนมักไม่ให้ความสนใจเท่าที่ควร

6) แม้ว่าการสื่อสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ผ่านสื่อประเภทโทรทัศน์ถือเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญ แต่ก็มีข้อจำกัดประการหนึ่งคือเป็นการให้ข้อมูลข่าวสารเบื้องต้นเพื่อเรียกความสนใจมากกว่าที่จะเป็นการมุ่งเน้นรายละเอียด ดังนั้น จึงควรเสริมรายละเอียดด้านความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์โดยอาศัยสื่อประเภทอื่น เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อบุคคล ตลอดจนการจัดกิจกรรมด้านการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง

7) ควรดำเนินการสื่อสารเกี่ยวกับโรคเอดส์อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพราะเท่าที่เป็นอยู่มักจะโหมการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์เป็นช่วงๆ เช่น เมื่อได้รับงบประมาณ วิธีการที่ดีคือผู้มีหน้าที่ในด้านนี้ควรแสวงหางบประมาณและจัดสรรการใช้งบประมาณให้เหมาะสมตลอดทั้งปี

8) การสื่อสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ไม่ใช่ข่าวสารเทคนิคและอาจจะไม่มีประโยชน์มากพอเว้นแต่หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะพยายามแก้ปัญหาด้านอื่นควบคู่กันไปด้วย เช่น การให้การศึกษา และการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยเกี่ยวกับโรคเอดส์

1) ควรเพิ่มการวิจัยเกี่ยวกับโรคเอดส์ในกลุ่มอาชีพและจังหวัดที่ยังไม่ได้รับความสนใจมากนัก เพราะอาจจะค้นพบข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อการสื่อสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ได้มากขึ้น เนื่องจากขณะนี้ผู้ป่วยโรคเอดส์ในทุกจังหวัดและโรคเอดส์ได้แพร่ระบาดสู่ครอบครัวแล้ว

2) ควรเพิ่มการวิจัยเกี่ยวกับโรคเอดส์กับสาธารณชนทั่วไปที่ไม่ได้มีการรวมตัวกันอย่างเป็นทางการ ไม่ใช่มุ่งวิจัยเฉพาะกลุ่มที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อไวรัสเอดส์สูงเท่านั้น

3) ควรเพิ่มการวิจัยเกี่ยวกับโรคเอดส์ในกลุ่มผู้ขายถิ่น เนื่องจากผู้ขายถิ่นมักจะเข้าถึงสื่อได้น้อย ดังนั้น หากบุคคลเหล่านี้เป็นโรคเอดส์ก็อาจเป็นช่องทางให้เชื้อไวรัสเอดส์แพร่ระบาดออกไปอย่างรวดเร็ว

4) ขณะนี้มีการวิจัยเบื้องต้นเกี่ยวกับโรคเอดส์เป็นจำนวนมากพอสมควรแล้วจึงน่าที่จะทำการวิจัยเชิงสังเคราะห์ดังเช่นการวิจัยครั้งนี้ในประเด็นอื่นๆ อีก เช่น การวิจัยเชิงสังเคราะห์ในรูปแบบอย่างของพฤติกรรมเสี่ยง เพื่อให้มองเห็นภาพรวมของเรื่องราวเกี่ยวกับโรคเอดส์ในทุกด้าน ทั้งยังเป็นการสร้างองค์ความรู้ที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหาอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

5) การวิจัยเชิงสังเคราะห์มักประสบปัญหาด้านการขาดข้อมูลรายชื่อเอกสารรายงานผลการวิจัยที่ครบถ้วนสมบูรณ์ และการเข้าไม่ถึงเอกสารรายงานผลการวิจัยที่จำเป็นต้องใช้ในการสังเคราะห์ แม้แต่การวิจัยครั้งนี้ก็ต้องอาศัยรายชื่อเอกสารรายงานผลการวิจัยที่ปรากฏในหนังสือบรรณานุกรมที่มีอยู่เพียงเล่มเดียว และไม่สามารถเข้าถึงเอกสารรายงานผลการวิจัยได้ทั้งหมด ดังนั้น จึงควรปรับปรุงและขยายขอบข่ายการดำเนินงานของศูนย์สารสนเทศเกี่ยวกับโรคเอดส์ที่มีอยู่ให้กว้างขวางขึ้น เพื่อทำหน้าที่เก็บรวบรวมเอกสารเกี่ยวกับโรคเอดส์และสร้างฐานข้อมูลเกี่ยวกับโรคเอดส์หรือสร้างเครือข่ายนักวิจัยที่สนใจปัญหาเกี่ยวกับโรคเอดส์ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์สำหรับการวิจัยเบื้องต้นและการวิจัยเชิงสังเคราะห์ในอนาคตต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บรรณานุกรม

- กระทรวงสาธารณสุข. (2535) *รวมบทบรรยายการสัมมนาเรื่องโรคเอดส์แห่งชาติ ครั้งที่ 1*. โรงแรมสยามซิตี กรุงเทพมหานคร 20-22 มีนาคม 2534.
- กองระบาดวิทยา สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2538 ก) *รายงานการเฝ้าระวังโรคประจำสัปดาห์*. Vol.26 No.12 S (December 1).
- _____. (2538 ข) *รายงานการเฝ้าระวังโรคประจำสัปดาห์*. Vol.26 No.8 S (August 11).
- กองวางแผนทรัพยากรมนุษย์ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2538) "การคาดประมาณจำนวนประชากรผู้ติดเชื้อเอดส์และผู้ป่วยเอดส์ในประเทศไทย พ.ศ.2530-2548." *ข่าวสารโรคเอดส์*. ปีที่ 8 ฉบับที่ 3 หน้า 1-3.
- กองสุศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2533) *การประเมินเพื่อทบทวนผลการดำเนินงานสุศึกษาและประชาสัมพันธ์การป้องกันโรคเอดส์*. กรุงเทพมหานคร: โรงพยาบาลองค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- คณะกรรมการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์แห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี. (2535) *แผนป้องกันและควบคุมโรคเอดส์แห่งชาติ (พ.ศ.2535-39)*. ม.ป.ท.
- คณะอนุกรรมการบริหารโครงการวิจัยเกี่ยวกับโรคเอดส์ ทบวงมหาวิทยาลัย. (2538) *บรรณานุกรมรายงานการวิจัยโรคเอดส์ในประเทศไทย*. ม.ป.ท.
- พัฒนาวิทย์ ชูโต, วิไล วงศ์สืบชาติ และสากุล เขียวสกุล. (2536) *รายงานการประเมินผลโครงการเผยแพร่ความรู้ป้องกันโรคเอดส์ในวิทยาลัยอาชีวศึกษาและมหาวิทยาลัย*. (เอกสารอัดสำเนา) สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรชัย ทองไทย. รองผู้อำนวยการสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2538.
- วรชัย ทองไทย และอรพินทร์ พิทักษ์มหาเกตุ. (2537) *ความรู้ การรับข้อมูลข่าวสาร และพฤติกรรมเกี่ยวกับโรคเอดส์: โครงการสำรวจประสิทธิผลของการสื่อสารเรื่องโรคเอดส์ต่อพฤติกรรมและค่านิยม พ.ศ.2536*. เอกสารทางวิชาการหมายเลข 179 สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วาทีนิ บุญชะลิกณี, สมศักดิ์ มัคดาจารย์ และอารี อุเด็น. (2538) *สื่อเอดส์: การศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อพัฒนาสื่อในอนาคต*. เอกสารทางวิชาการหมายเลข 183 สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สมบัติ แทนประเสริฐสุข และสมศักดิ์ ภิญโญธรรมากร. (2535) "ระบาดวิทยาของการติดเชื้อเอดส์ในประเทศไทย." หน้า 134-160 ใน *รวมบทบรรยายการสัมมนาเรื่องโรคเอดส์แห่งชาติ ครั้งที่ 1*. โดย กระทรวงสาธารณสุข โรงแรมสยามซิตี กรุงเทพมหานคร 20-22 มีนาคม 2534.
- สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน. (253-) *คู่มือเรื่องโรคเอดส์สำหรับผู้บริหารและนักจัดรายการวิทยุ*. ม.ป.ท.
- Dearing, J.W. and E.M. Rogers. (1988) *The Agenda-setting Process for the Issue of AIDS*. Paper presented to the Mass Communication Division at the Annual Conference of the International Communication Association, New Orleans, May 28 - June 2.